

Förenkling för återhämtning från Covid19-pandemin

Uppdrag 2.2 i Tillväxtverkets regleringsbrev för 2020 - Delrapport

2020-10-31

Dnr Ä 2020-1646

Uppdrag att utveckla och föreslå nya insatser inom förenklingsarbetet som särskilt kan hjälpa företag i en återhämtning från Covid19-pandemin (N2020/01555/BI, N2020/01492/SSS (delvis))

Beslutet att godkänna denna delrapport har fattats av avdelningschef Anna Johansson.

Handläggningen har gjorts av enhetscheferna Henrik Tegehed och Åsa Talamo samt handläggarna Lena Josefsson, Olof Dunsö, Anne Lindström och Annika LeBlanc. Den sistnämnda var föredragande för ärendet.

Stockholm, 2020-10-30

Anna Johansson

Annika LeBlanc

Sammanfattning

Ett bra företagsklimat, där företagen kan använda sina resurser till företagande och affärsutveckling och där regelverk och myndighetskontakter inte står i vägen är en förutsättning för att Sveriges konkurrenskraft ska kunna stärkas och fler jobb skapas i fler växande företag.

Covid19-pandemin har på kort tid drastiskt kommit att påverka företagens ekonomi, deras konkurrenskraft och möjlighet att överleva. Den ekonomiska nedgången har drabbat stora delar av näringslivet både nationellt och globalt mycket hårt. Sveriges exportberoende gör oss extra sårbara och förvärrar krisen påtagligt. Av Tillväxtverkets analys¹ av hur pandemin har påverkat näringslivet framgår att flera branscher har drabbats särskilt hårt däribland, exportindustrin, transport, fordonsindustrin, hotell och logi, restaurang, catering och bar, resebyråer och researrangörer, kultur, evenemang och underhållning i övrigt.

Företagen är nu i stort behov av hjälp med att återhämta sig. Främst regeringen, men även kommuner, har vidtagit ett stort antal åtgärder som har kunnat underlätta för företagen i det akuta läget. Många av åtgärderna är sådant som företagen har önskat sig i sin strävan att få mer tid och kapital över till verksamheten. Tillväxtverket ser att det genom det akuta läget har skapats ett tillfälle att i förlängningen också utvärdera vilka av dessa åtgärder som nu prövas och som också kan fungera permanent.

Tillväxtverket vill med denna delrapport presentera åtgärder som ytterligare kan bidra till ett gynnsammare företagsklimat och därmed bättre förutsättningar för företag att snabbare återhämta sig från den ekonomiska krisen som pandemin orsakat.

Tillväxtverket har, förutom det generella regelverket, som bildar förutsättningarna för ett gott företagsklimat, valt att föreslå förenklingsåtgärder inom några av de branscher som drabbats hårdast av krisen. Dessa är hotell och logi, restaurang, catering, bar och evenemang. Vi har för enkelhetens skull valt att benämna dessa

¹ Internt arbetsmaterial Framåtblickande omvärldsbild, Analysenheten Tillväxtverket

branscher med samlingsnamnet besöksnäringen. Vi presenterar därutöver förslag som har betydelse för företagens förmåga till omställning i den pågående strukturomvandlingen och som därmed ökar möjligheterna till en snabbare återhämtning.

Tillväxtverket lämnar förslag inom följande områden:

- Mervärdesskatt
- Regelöversyn
- Kompetensförsörjning
- Digitalisering
- Utländsk arbetskraft
- Regional exportsamverkan
- Verksamt.se
- Hotelltillstånd
- Efterhandsbetalning
- Personalliggare.
- Serveringstillstånd
- Uteservering

Innehåll

1	Uppdraget.....	9
1.1	Bakgrund.....	9
1.1.1	Regler och myndighetskontakter står ofta i vägen.....	9
1.2	Mål.....	10
1.3	Metod.....	11
2	Hur ser näringslivet på behovet av förenkling?.....	12
2.1	Behov av ytterligare åtgärder	12
3	Strukturuomvandlingen – företagens behov av omställning	15
3.1	Omställning och kompetensförsörjning	15
3.1.1	Utländsk arbetskraft – digitala tjänster för snabbare etablering och rekrytering	16
3.2	Omställning och internationell handel.....	18
3.2.1	Förenklad kontakt med myndigheter och regelverk genom verksamt.se.....	19
4	Besöksnäringen.....	21
4.1	En redan regeltung näring som drabbats hårt.....	21
4.2	Behov, önskemål och förslag	22
5	Slutsatser och rekommendationer.....	27
5.1	Förenkling för återhämtning.....	27
6	Bilagor.....	29

1 Uppdraget

1.1 Bakgrund

Tillväxtverket har fått i uppdrag av regeringen att utveckla och föreslå nya insatser inom förenklingsarbetet som särskilt kan hjälpa företag i en återhämtning från coronapandemin, däribland förslag på förenklingar i regelverk och förbättringar och förenklingar i myndigheters service och tillämpning av regelverk. Uppdraget ska slutrapporteras i samband med årsredovisningen för 2020. Uppdraget ska även delrapporteras senast den 31 oktober 2020, vilket görs genom denna delrapport.

Tillväxtverket vill här också hänvisa till tidigare rapportering² om förenklingsarbetet som tillsammans med denna rapport ger en mer heltäckande bild av vad vi ser behöver åstadkommas för att på sikt få till en väsentlig och reell förenkling för företag.

1.1.1 Regler och myndighetskontakter står ofta i vägen

Regler är viktiga och bidrar bland annat till att skapa sund konkurrens mellan företagen. Många regler och mycket av den administration som skapas till följd av regler har emellertid tillkommit utan större hänsyn till och i tillräcklig dialog med de företag som ska efterleva dem.

Enligt Tillväxtverkets mätning av företagens kostnader till följd av regler har den årliga administrativa kostnaden i genomsnitt ökat sedan 2013 med knappt en miljard kronor per år i löpande priser. Den totala förändringen varierar dock från år till år, med ökningarna vissa år (2014, 2016, 2017 och 2018) och minskningar andra år (2013, 2015

² Uppdrag 2.1 i Tillväxtverkets regleringsbrev för 2019 - Förslag och genomförda åtgärder för att konsekvensutredningarnas kvalitet ska höjas, Dnr Å 2019-33.

Uppdrag 3.1 i Tillväxtverkets regleringsbrev för 2019 - Förslag för att öka måluppfyllelsen för de mål som regeringen har aviserat för förenklingsarbetet, Dnr Å 2020-1865.

Bilaga 4 i Förenklingsresan - sammanställda, analyserade och konkretiserade förenklingsförslag Slutrapport, Dnr Å 2019-1317.

Uppdrag att verka för digitalt först – för ett enklare företagande (N2017/04844/FF) Slutredovisning 2020-02-28, Dnr Å2017-1198:18.

och 2019)³. Enligt branschorganisationen Företagarnas undersökning lägger en genomsnittlig företagare tio timmar i veckan på administration av olika regler.⁴ Förutom tid och kostnader som följer av att administrera regler tillkommer bland annat tid som företagen måste avsätta för myndigheternas tillsyn och kontroller och för kontakter och uppgiftslämnande i olika ärenden.

Enligt Tillväxtverkets återkommande enkätundersökning *Företagens villkor och verklighet* är lagar och myndighetsregler ett betydande hinder för företagen. Ungefär 28 procent av de små och medelstora företagen anger att lagar och myndighetsregler är ett stort hinder för företagets utveckling och tillväxt. Tittar man på olika regelområden verkar *skatte- och momsregler* samt *regler kring att ha anställda* vara mest betungande. Enligt undersökningen tycker företagen vidare att mängden uppgifter man behöver lämna till myndigheter är ett särskilt stort problem. Att regler utgör ett stort tillväxthinder för företagen bekräftas även av NNR:s årliga SKOP-undersökningar.

Regelförenkling och förenkling i myndigheters service och tillämpning skapar högre effektivitet hos företagen när kostnader kapas⁵ och tid frigörs till att driva och utveckla företag, vilket i gengäld skapar jobbtillfällen och bidrar till ökad tillväxt. Förenklingsarbetet utgör därmed en viktig del i arbetet med att få företagen att snabbare återhämta sig från den ekonomiska krisen.

1.2 Mål

Tillväxtverkets mål med delrapporten är att inom förenklingsområdet:

- Bidra med rekommendationer och åtgärdsförslag som förbättrar det generella företagsklimatet och som kan påskynda företagets återhämtning.
- Bidra med åtgärdsförslag som förbättrar företagets möjlighet att ställa om i den pågående strukturomvandlingen och därmed återhämta sig snabbare från den ekonomiska krisen.
- Bidra med åtgärdsförslag som kan påskynda företagets återhämtning inom delar av besöksnäringen.

³ Uppdrag till Tillväxtverket Delrapport, Regler som påverkar företagets kostnader och konkurrenskraft 2019, Dnr Å 2015-274.

⁴ Företagarna, Myndighetsranking 2019.

⁵ Nyttöanalys av Tillväxtverkets projekt Serverat, 2019-12-10

1.3 Metod

Tillväxtverket har tagit kontakt med följande organisationer för att få en bild av vilka åtgärder dessa ser som nödvändiga för en snabbare återhämtning: Näringslivets Regelnämnd (NNR), Svenskt Näringsliv, Företagarna, Småföretagarnas Riksförbund, FAR, Visita, Almega, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Livsmedelsföretagen, Teknikföretagen samt Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Vi har också haft kontakt med Skatteverket och Migrationsverket avseende förslag som rör utländsk arbetskraft. Förutom de åtgärdsförslag vi tagit emot har vi också hittat förslag via vår nyhets- och omvärldsbevakning.

I valet av de branscher vi tittat närmare på har vi utgått från den omvärldsbevakning⁶ och den analys⁷ av pandemins påverkan på näringslivet som gjorts av Tillväxtverket. Av arbetet framgår att flera branscher har drabbats särskilt hårt däribland, exportindustrin, transport, fordonsindustrin, hotell och logi, restaurang, catering och bar, resebyråer och researrangörer, kultur, evenemang och underhållning i övrigt. Enligt de undersökningar som legat till grund för Tillväxtverkets slutsatser tillhör vissa branscher inom besöksnäringen de som drabbats hårdast av den ekonomiska krisen.

I arbetet med delrapporten har Tillväxtverket till stor del utgått från den samlade kunskap, erfarenhet och kompetens som finns på myndigheten, liksom från tidigare utförda uppdrag och rapporter som Tillväxtverket har tagit fram och som ingetts till Näringsdepartementet i andra sammanhang. När det sedan gäller valet av åtgärdsförslag har fokus legat på att identifiera åtgärder som på kortare eller längre sikt, direkt eller indirekt, uppfyller ett eller flera av följande kriterier, vilka delvis kan överlappa varandra:

- Sparar tid för företagen.
- Minskar företagets kostnader.
- Minskar och/eller förenklar företagets uppgiftslämnande till myndigheter.
- Innebär en snabbare och smidigare process för företagen i kontakten med myndigheter.
- Innebär ökad tydlighet och förutsägbarhet för företagen.
- Medför att företagen på ett enkelt sätt kan hitta relevant information.

Det är omständigheter som enligt Tillväxtverkets bedömning kan förenkla för företagen och därmed bidra till en återhämtning.

⁶ Internt arbetsmaterial Aktuellt i omvärlden juni 2020, Analysenheten Tillväxtverket.

⁷ Internt arbetsmaterial Framåtblickande omvärldsbild, Analysenheten Tillväxtverket.

2 Hur ser näringslivet på behovet av förenkling?

När Tillväxtverket frågat organisationerna om vilka förenklingsåtgärder de främst vill se att regeringen vidtar för att hjälpa företagen till snabbare återhämtning framhålls främst förslag inom skatte- och momsområdet samt arbetsgivaravgifter och förslag inom våra trygghetssystem så som arbetslöshets- respektive socialförsäkringen. Vidare framhålls förslag som avser tillstånd, kontroll- och tillsyn samt avgifter för dessa. Även arbetsrätten och förslag som rör kompetensutveckling och kompetensförsörjning finns med som de mest angelägna åtgärdsområdena hos i princip samtliga tillfrågade organisationer. Många synpunkter och förslag handlar också om de ekonomiska stödåtgärder som regeringen har beslutat. Detta oavsett om det handlar om förslag som skickats till Tillväxtverket på förfrågan eller om det handlar om den allmänna omvärldsbevakning som kompletterat våra förfrågningar. Gemensamt för förslagen är att de handlar om att underlätta och förenkla i det generella regelverk som gäller för de flesta företag, stora som små och att detta generella regelverk utgör en stor och viktig del av grunden för Sveriges företagsklimat.

2.1 Behov av ytterligare åtgärder

Den ekonomiska krisen till följd av pandemin har, trots det allvarliga läget, öppnat upp för möjligheten att påskynda och växla upp förenklingsarbetet. Sådant som tidigare inte har prioriterats verkställs nu på kort tid av bland annat på nationell och kommunal nivå. Tillväxtverket ser behov av fler åtgärder som kan förenkla för företag, underlätta en snabbare återhämtning och samtidigt förbättra företagsklimatet. Vi ser inte minst detta behov för de mindre företagen som många är hårt drabbade av pandemin. Inom ramen för förenklingsresan föreslog Tillväxtverket att omsättningsgränsen för moms höjs från 30 000 kronor till 100 000 kronor. Förslaget⁸ syftar till att förbättra förutsättningarna att driva företag för de allra minsta företagen. Tillväxtverket anser att det förslaget är än mer aktuellt att framföra idag.

- *Tillväxtverket föreslår att omsättningsgränsen för moms höjs till 100 000 kronor. Beskattningsbara personer med omsättning av skattepliktiga varor och tjänster som inte förväntas överstiga 100 000 kronor (exklusive moms) kan välja att under vissa förutsättningar vara befriade från momsbeskattning. Omsättningsgränsen ska kunna tillämpas av beskattningsbara personer som under innevarande beskattningsår och inte heller*

⁸ Förenklingsresan – sammanställda, analyserade och konkretiserade förenklingsförslag, slutrapport 2020-06-30. DNR Å2019-1317.

under något av de två föregående åren haft högre omsättning. Den som kan tillämpa omsättningsgränsen är skattebefriad och behöver inte registrera sig för eller redovisa moms. Den som är skattebefriad saknar avdragsrätt för ingående skatt. Den som är skattebefriad ska inte ange moms på fakturan.

Tillväxtverket välkomnar vidare regeringens initiativ att tillsätta utredningen *N2020:03 Enklare regler för mikroföretagande och en modernare redovisningslag*. Vi välkomnar även tillsättandet av utredningen *Fi 2020:09 Förenklade skatteregler för att underlätta och främja egenföretagande* liksom initiativet att tillsätta utredningen *N2020:04 Tydligt, enkelt och förutsägbart – Företagens trygghetssystem*. Utredningarna tar upp frågor som aktualiserats av näringslivsorganisationerna som angelägna med anledning av pandemin.

När det gäller temporära åtgärder rekommenderar Tillväxtverket att effekterna på företagsklimatet utvärderas (de som inte avser direkt finansiellt stöd) innan eventuellt beslut fattas om att ta bort dem. Om det, vid en utvärdering, visar sig finnas sådant som väsentligt underlättat och förenklat för företagen bör det övervägas om åtgärderna, eventuellt något justerade, kan permanentas. Åtgärder med sådan positiv påverkan på företagsklimatet bidrar till att regeringens näringspolitiska syfte nås, det vill säga att Sveriges konkurrenskraft stärks genom förbättrade förutsättningar för fler jobb i fler växande företag.

Pandemin har bidragit till att snabba på den digitala utvecklingen. Tillväxtverket anser att det inte bara handlar om att företag i större utsträckning än tidigare behöver omfamna den utvecklingen för att hitta nya affärsmodeller och utveckla sin verksamhet. Samma omställning krävs även av våra statliga myndigheter, regioner, kommuner och länsstyrelser. Det är viktigt att regelverk inte hindrar den digitala omställning som sker i samhället och att regler främjar innovation och möjliggör digitala framtidslösningar. Processer som involverar kontakter med företag, så som exempelvis ansökningsförfaranden, rapporteringskrav och övrig kommunikation i olika ärenden, liksom råd, stöd och vägledning om tillämpning av regler och så vidare måste samordnas och digitaliseras på ett smart sätt och i snabbare takt för att effektivisera och förenkla för företagen. I samband med detta bör myndigheterna även bli bättre på att tala om hur handläggningsprocesserna ser ut och vilken svarstid företagen kan räkna med i de olika processerna.

Regler behöver utformas i tidiga och nära samråd med de branscher och företag som ska efterleva dem. Utformningen skulle i större

utsträckning också behöva ske genom samskapande med dem som berörs. När regler utformas eller revideras måste det göras med hänsyn till vad som främjar företagandet och Sveriges konkurrenskraft. På så sätt skapar vi mer ändamålsenliga regler som stärker Sveriges konkurrenskraft för fler jobb i fler växande företag.

Tillväxtverket konstaterar att riksdagen i maj 2020 beslutade om fyra tillkännagivanden till regeringen på förenklingsområdet, varav ett var att fler statliga myndigheter bör få i uppdrag att underlätta företagandet i Sverige. (Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU16 Riksrevisionens granskning av statliga insatser för att underlätta nyföretagande genom digitalisering). Vi vill här också hänvisa till de förslag som Tillväxtverket lämnade i rapporten *Förslag för att öka måluppfyllelsen för de mål som regeringen har aviserat för förenklingsarbetet, Å 2020-1865*.

- *Tillväxtverket föreslår att regeringen ger i uppdrag till relevanta statliga myndigheter att löpande, ur ett företagsperspektiv och i nära dialog och samverkan med berörda näringslivsorganisationer, se över och förenkla sina regelverk samt säkerställa att de stödjer digital omställning. Vidare att myndigheterna, i de processer där det ger högre effektivitet i kontakterna med företag, också digitaliserar dessa processer och informationskanaler. Den digitala effektiviseringen av både handlägningsprocesser och kommunikationen kring tillämpning, råd och stöd och allmän information ska ske i samverkan med företagen och utifrån vad som är bäst för företagen.*

3 Strukturomvandlingen – företagens behov av omställning

Den pågående pandemin har tvingat både det offentliga, näringslivet och människor i stort att snabbt anpassa sig till en mer digital tillvaro när det gäller exempelvis möten, inköp och underhållning. Den strukturomvandling till följd av ökad digitalisering och automatisering som redan tidigare pågått inom både det offentliga och det privata näringslivet har kommit att accelerera väsentligt till följd av pandemin. De företag som har förmågan att ställa om och hitta nya former för affärsutveckling med hjälp av digitalisering och automatisering har ett försprång och större chans till snabbare återhämtning än de som inte förmår hålla samma omvandlingstakt. Den svaga länken i den utvecklingskedjan är redan, och kommer att vara i än högre grad, möjligheten att hitta rätt kompetens som matchar företagens behov i strukturomvandlingen.

Coronapandemin innebär också en minskad internationell handel. För ett litet exportberoende land som Sverige är det avgörande för att klara krisen att stötta svenska små och medelstora företag i omställningen. På kort sikt påverkar den kraftiga inbromsningen i internationell handel svensk BNP och skatteinkomster. På längre sikt riskerar pandemin leda till att globala värdekedjor och ekosystem försvagas och bryts upp. Att främja internationalisering är viktigt för att rusta svenska företag att snabbt agera när efterfrågan vänder, men också för att stärka, utveckla och hitta nya värdekedjor och ekosystem. Effektiva och evidensbaserade insatser för att främja export kan spela en avgörande roll för att återta och öka exportandelar under och efter lågkonjunkturen.

3.1 Omställning och kompetensförsörjning

Kompetensutveckling och kompetensförsörjning är ett av de områden där Tillväxtverket fått flest förslag. Det handlar om förslag på införande av skatteavdrag för kompetensutveckling, särskilda tech-checkar för kompetensutveckling inom it och ny teknik, men också förslag om att göra det enkelt att hitta och söka regionala och statliga medel för kompetensförsörjning. Det föreslås att utbudet av checkar för validerings- och kompetensförsörjningstjänster utvidgas, att reglerna om subventionerade anställningar förenklas och att arbetskraftsinvandring underlättas. Det finns också förslag på att det införs ett lärlingssystem anpassat för de små företagen med mera.

Den pågående strukturomvandlingen med exempelvis införande av nya digitaliserade arbetsuppgifter, robotar och AI och så vidare medför att yrken och arbetsuppgifter förändras. Den pågående pandemin och den ekonomiska krisen till följd av den har skyndat på

utvecklingen betydligt. Företagens utsikter att snabbt återhämta sig är, med anledning av detta, beroende av tillgången till rätt kompetens.

Företagen behöver snabbt kunna hitta rätt insats för att underlätta omställning. All väsentlig information om validering, utbildning, digitala utbildningar med mera behöver därför samordnas och göras tillgänglig så att företagen på enklaste och snabbaste sätt kan hitta rätt. Det är något som också kommer att underlätta för de företag som söker och får beviljat stöd till kompetensutvecklingsinsatser med stöd av den nya förordningen om *Stöd till kompetensinsatser för företag med beviljat stöd för Korttidsarbete, KTA*.

- *Vi föreslår att Tillväxtverket får i uppdrag att, i nära samverkan med Myndigheten för yrkeshögskolan, Skolverket och Universitetskanslersämbetet samt med krav på samverkan med berörda branscher och utbildningsaktörer verka för att det skapas "en väg in" för företag som söker efter information om kompetensutvecklingsinsatser för anställda.*

Det förutsätter att Tillväxtverket få finansiering och långsiktiga förutsättningar för utveckling av verksamt.se.

3.1.1 Utländsk arbetskraft – digitala tjänster för snabbare etablering och rekrytering

Tillväxtverket konstaterade i sin rapport från uppdraget kring näringsministerns förenklingsresa att företagen vittnar om många problem kopplat till anställning av utländsk arbetskraft, då bland annat processen för att etablera sig i Sverige är komplex och tidskrävande.

Inom ramen för initiativet *Flytta till och från Sverige* bedriver Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och Skatteverket, ett utvecklingsarbete för att förenkla arbetskraftsinvandring till Sverige. En av de största utmaningarna är att personer som saknar svensk e-legitimation inte har möjlighet att använda digitala tjänster. Det gäller både inom offentlig och privat sektor. Det leder till ett digitalt utanförskap och försvårar också tillgänglighet till information, tjänster och service till utländsk arbetskraft, vilket i sin tur påverkar företagets förmåga att rekrytera i konkurrens med andra länder.

EU-förordningen (SDGR)⁹ om en gemensam digital ingång, kommer att lösa upp en del av de utmaningar som identifierats av företagen. Framförallt att på ett bättre sätt kunna informera om hur det svenska regelverket fungerar. Fortfarande kommer dock problem att kvarstå gällande tillgång till digitala tjänster för de som inte omfattas av eIDAS¹⁰-förordningen, som saknar svenskt personnummer och som därför inte har möjlighet att erhålla en e-legitimation.

Identifieringsfrågan är komplex och innefattar bland annat grundidentifiering, autentisering, auktorisering, signering och stöd för ombud.

- *Tillväxtverket föreslår att Näringsdepartementet i dialog med Infrastrukturdepartementet ger Myndigheten för digital förvaltning ett uppdrag att leda arbetet med att hitta en nationell lösning gällande identifiering i samverkan med berörda aktörer för att på så sätt underlätta rekryteringen av utländsk arbetskraft.*

WorkinginSweden.se, som idag förvaltas av Svenska institutet, samlar relevant information från åtta myndigheter kring regelverk gällande svensk arbetsmarknad riktad till utländska arbetstagare och företag. Kraven i SDGR innefattar i ett första steg att information ska finnas samlad, för att senare inkludera tillgång till vissa utpekade e-tjänster. Det är viktigt för att behålla, återanvända och utveckla den information som redan finns framtagen inom uppdraget. Informationen nyttjas idag frekvent av utländska företag, och av dem som vill anställa utländsk personal och av många fler målgrupper som söker myndighetsgemensam information presenterat på ett ställe. Om det arbete som gjorts inte tillvaratas innebär det att samma information behöver byggas upp igen i annan form.

- *Tillväxtverket föreslår att Näringsdepartementet i dialog med Arbetsmarknadsdepartementet ger Svenska institutet fortsatt finansiering för att förvalta portalen Workinginsweden.se, tills det finns en nationell lösning implementerad som uppfyller motsvarande behov. Flytta till och från Sverige kan vara ett sådant initiativ som kan omhänderta, förvalta och utveckla det arbete som redan är gjort gällande den samlade informationen*

⁹ Single Digital Gateway Regulation. Källa eur-lex.europa.eu.

¹⁰ Den 29 september 2018 infördes eIDAS-förordningen, vilket innebär ett lagkrav om att offentlig sektor måste kunna erbjuda europeiska användare inloggning med deras nationella identiteter, källa e-identitet.se.

från åtta myndigheter, vilket också kommer att stödja de krav på samlad information och tjänster med anledning av förordningen SDG.

Frågan om samordningsnummer har tidigare lyfts inom förenklingsarbetet för företag. De nu framtagna förslagen; automatisk avregistrering efter fem år, möjlighet att avregistrera om numret missbrukas, aktuell kontaktadress, personlig inställelse med flera kommer, om beslut tas, att öka förtroendet i samhället för samordningsnummer. Det är dock viktigt att påpeka att ett samordningsnummer till exempel inte ger möjlighet att erhålla ett svenskt BankID och därmed kunna nyttja digitala tjänster.

Slutligen välkomnar Tillväxtverket utredningen *Ju2020:05 om åtgärder för att attrahera internationell kompetens och motverka utnyttjande av arbetskraftsinvandrare* som bland annat fått i uppdrag att lämna författningsförslag som syftar till att utvisningar som sker på grund av försumbara och ursäktliga brister ska upphöra. De så kallade kompetensutvisningarna är något som företagen har lyft som problem både under näringsministerns förenklingsresa och under arbetet med denna rapport. Utredningen ska redovisa uppdraget i ett delbetänkande senast den 1 februari 2021 och i ett slutbetänkande senast den 1 november 2021.

3.2 Omställning och internationell handel

Tillväxtverkets arbete med regional exportsamverkan syftar till att förenkla och underlätta för företag som vill exportera genom att ge en samlad information och rådgivning om hur de bäst ska gå till väga. Regional exportsamverkan koordinerar statens exporterbudande och säkerställer att tillväxtpotentialen är avgörande för stödet, inte var i landet företaget finns. En infrastruktur finns etablerad i samtliga regioner samt på nationell nivå, vilket ger goda möjligheter att snabbt få ut avgörande insatser för företagen i hela landet.

Vi ser att de tjänster som erbjuds inom ramen för exportsamverkan leder till att företag ökar sin export med cirka 70 procent jämfört med en kontrollgrupp¹¹, och effekten är större om tjänster från flera aktörer kombineras¹². Insatsen spelar en avgörande roll för företag som vill exportera och för exportfrämjandet.

¹¹ Tillväxtanalys effektutvärdering september 2020.

¹² Tillväxtanalys, effektutvärdering av exportstöd, publiceras hösten 2020.

Förutom det grundläggande arbetet om ett samlat exporterbudande till företag i hela landet arbetar regional exportsamverkan exempelvis med att förtydliga roller och erbjudanden i externt kommunikationsmaterial via verksamt.se och aktörernas webbsidor, utvecklandet av digitala tjänster och utbildningar samt rådgivning.

Regional exportsamverkan arbetar nu med utveckling av det gemensamma statliga exporterbudandet till exempel genom en pilot mellan Almi och Enterprise Europe Network. Till våren 2021 planeras en pilot med ett paketerat koncept mellan Almi och Business Sweden. Regionala branschatsningar blir också viktigt för att kunna möta specifika behov i exportsektorn, men finansiering saknas. Tillväxtverket arbetar för delfinansiering via ERUF från 2022, men bryggfinansiering krävs under 2021.

- *Tillväxtverket föreslår därför att regeringen utökar finansieringen för att myndigheten ska kunna utveckla och utöka satsningen på regional exportsamverkan i syfte att möta företagens behov av förenkling inom export för en snabbare återhämtning.*

För del delar som involverar verksamt.se behöver Tillväxtverket få finansiering och långsiktiga förutsättningar för utveckling.

3.2.1 Förenklad kontakt med myndigheter och regelverk genom verksamt.se

Lagar och myndighetsregler samt tidsbrist för kärnverksamhet och strategiskt viktiga frågor ses som stora hinder för företagens tillväxt i Tillväxtverkets undersökning *Företagens villkor och verklighet 2020*. Inte minst för internationellt inriktade företag. Tillväxtverket har också inom ramen för Myndighetssamarbetet *Starta och Driva Företag* gjort målgruppsstudier som pekar på mer specifika behov i kontakten med myndigheter kopplat till olika processer för att starta, driva och utveckla sitt företag. Samtidigt finns det i och med digitaliseringen i samhället en ökad förväntan på digitala tjänster och hur de ska fungera.

Mot bakgrund av bland annat dessa behov tog Myndighetssamarbetet *Starta och Driva Företag* under 2018 fram en målbild för enklare myndighetskontakter. Målbilden bygger på idén om ett digitalt ekosystem för företag. En viktig del i detta är att skapa sammanhållna digitala processer som är anpassade efter individens behov, och där e-tjänster och uppgiftslämnande är helt integrerade. Det kan exempelvis innebära att en uppgift bara ska lämnas en gång, att det finns ett samlat kundmöte trots att flera myndigheter är inkopplade i processen eller att processen är individanpassad. I stort handlar det om en

förenklad kontakt med myndigheter och regelverk genom ett digitalt gränssnitt.

Vi ser att ett stöd, likt detta, i form av en digital handlingsplan eller guide kan underlätta företagens internationaliseringsprocess genom att de administrativa delarna effektiviseras och vägledningen bland regelverken blir tydligare. Möjliga områden att särskilt fokusera på skulle kunna vara tullförfarandet, skatt och momsfrågor, men detta bör utredas ytterligare tillsammans med berörda myndigheter.

Utöver de regelstyrda delarna ser vi ett värde i att samla, synliggöra och tillgängliggöra de stöd (exempelvis rådgivning, finansiering och utbildningar) som företag kan få från offentliga aktörer på ett mer automatiserat sätt på verksamt.se. Antingen genom utveckling av den tekniska plattformen vi har idag för att matcha företagare med olika typer av stöd och rådgivare, eller på annat sätt exempelvis integrerat i en guide eller handlingsplan.

- *Tillväxtverket föreslår därför att regeringen ger utökad långsiktig finansiering så att myndigheten i samverkan med berörda myndigheter och aktörer kan växla upp utvecklingstakten av verksamt.se, i linje med idén om ett digitalt ekosystem, och med särskilt fokus på att underlätta processer för företag som vill internationalisera sin verksamhet.*

4 Besöksnäringen

Coronapandemin har fått stora konsekvenser för besöksnäringen¹³ i Sverige. Detta då den ekonomiska krisen i pandemins spår till stor del drabbat tjänstesektorn direkt, där också den stora merparten av besöksnäringens företag och sysselsatta finns. Branschen skakades under krisens inledande månader av en snabb och stor volym av varsel, då kundefterfrågan kraftigt minskat på kort tid. Gästnätter på kommersiella boendeanläggningar i Sverige har exempelvis minskat med sammanlagt 36 procent under årets första 8 månader, i april som enskild mätmånad med hela 70 procent.

Förädlingsvärdet för Hotell och restaurang sammantaget uppgick år 2019 till närmare 80 miljarder kronor, vikt motsvarar lite drygt 2 procent av näringslivets samlade förädlingsvärde.¹⁴

Branschgrenen *Hotell och logiverksamhet* (SNI 55) består av cirka 6 000 företag och sysselsatte år 2018 omkring 36 500 personer, motsvarande 0,5 % av företagen och 1,3 % av de sysselsatta i näringslivet. Restaurangverksamhet (SNI 56) består av något färre företag, 27 000, men sysselsätter betydligt fler, över 100 000 personer.¹⁵

4.1 En redan regeltung näring som drabbats hårt

Vi vet att branscherna hotell och restaurang historiskt sett har haft en särskilt hög tillväxtvilja. Tillväxtverkets undersökning *Företagens villkor och verklighet 2020*, som dock genomfördes strax före coronakrisen, visar att 57 procent av företagen inom hotell och restaurang skulle vilja växa genom att anställa, om det fanns möjlighet. Samtidigt upplever dock nästan en tredjedel lagar och regler som ett stort tillväxthinder. I skrivande stund genomförs en ny omgång av *Företagens villkor och verklighet* som speciellt ska undersöka coronakrisens effekter. Resultatet av denna kommer vara tillgängligt från februari 2021.

¹³ Besöksnäring är per definition ingen egen bransch, utan kan istället beskrivas som ett konglomerat av branscher. I vissa sammanhang blir det dock nödvändigt att försöka definiera så kallade besöksnäringensbranscher som baseras på ett antagande om att en relativ stor del av omsättning och sysselsättning genereras av olika typer av besökare. I det här fallet har vi valt ut hotell, logi, restaurang, bar, catering samt evenemang, som i huvudsak sorterar under den gemensamma branschbeteckningen Hotell och restaurangverksamhet (SNI 55 och 56.)

¹⁴ Källa: SCB, BNP kvartalsberäkningar, BNP från produktionssidan (ENS2010) efter näringsgren SNI 2007

¹⁵ Källa: SCB, Företagens ekonomi 2018

Med anledning av att besöksnäringen är regeltung och att där finns branscher med hög tillväxtvilja har det inom förenklingsarbetet redan tidigare genomförts insatser och aktiviteter med fokus på näringen. Det finns anledning att, i det läge vi nu befinner oss i, växla upp förenklingsarbetet ytterligare för företagen i besöksnäringen som helhet, men också även fortsatt för företag inom bland annat hotell- och restaurangbranscherna.

4.2 Behov, önskemål och förslag

Det finns önskemål om åtgärder för att mildra de mer akuta effekterna av krisen för företagen inom besöksnäringen och för att underlätta deras återhämtning och återstart efter pandemin. Många ryms inom det som efterfrågas inom ramen för de mer generella regelverken och som behandlas i kapitel 2. Några exempel på vad som efterfrågas på mer specifik nivå är sänkta och harmoniserade momsats, omedelbart stopp för Skatteverkets uttag av kontrollavgifter vid kontroll av personalliggare och kassaregister, att modellen "Tillväxt och tillsyn" införs i samtliga Sveriges kommuner, på sikt förändra och förenkla alkohollagen men redan nu förändra bland annat det så kallade matkravet och klarlägga att tillfälliga betalnings-svårigheter/likviditetsproblem till följd av Coronakrisen inte ska läggas till grund för ingripande mot innehavare av serveringstillstånd samt omedelbart stopp för det kommunala avgiftsuttaget från företag och återbetalning av avgifter för 2020. Förenklingsfrågor som drivits redan tidigare framhålls också nu och som än mer aktuella i det läge som besöksnäringen befinner sig i, till exempel att avskaffa kraven på hotell- och danstillstånd, att göra efterhandsbetalning av avgifter till regel och att förenkla systemet med personalliggare.

Tillväxtverket har i den här delrapporten valt att huvudsakligen lyfta fram sådana förslag som vi redan tidigare lämnat in i olika sammanhang, men även ytterligare några förslag.

Under näringsministerns Förenklingsresa hösten 2019 framkom synpunkter och förslag från olika typer av företag inom vitt skilda branscher och av olika karaktär. Tillväxtverket valde efter dialog med branschrepresentanter ut fem förenklingsområden där vi lämnade konkreta förslag på förenklingar.¹⁶ Främst två av dessa har direkt

¹⁶ Förenklingsresan - sammanställda, analyserade och konkretiserade förenklingsförslag, Slutrapport, dnr Å 2019-1317.

koppling till besöksnäringen.¹⁷ Det ena är ett förslag om hotelltillståndet och det andra är ett förslag angående avgiftshanteringen för viss kommunal tillsyn. Eftersom områdena nu finns med bland det som nämns med anledning av effekterna av corona, bedöms förslagen relevanta att upprepa även i det här sammanhanget. För att kunna gå vidare med förslagen i ett nästa steg behöver de dock preciseras närmare och genomförbarheten analyseras juridiskt. Tillväxtverkets förhoppning är att Näringsdepartementet tar förslagen vidare med ansvarig regelgivare för ett genomförande. Det är i en sådan process fortsatt viktigt med dialog och samverkan med berörda företag och intressenter.

- *Tillväxtverket föreslår att ersätta kravet på ansökan om hotelltillstånd med en anmälningsplikt med ett enkelt digitalt förfarande. Dagens ansökningsförfarande per mejl eller brev ersätts med en obligatorisk digital anmälan som utformas med beaktande av förordning (2018:1264) om digitalt inhämtande av uppgifter från företag. Polismyndigheten tillhandahåller en digital tjänst där anmälan kan göras. Anmälan är inte förenad med någon kostnad för företagarna. Ändringar i verksamheten som byte av föreståndare, ersättare eller ändringar rörande antal rum behöver inte anmälas.¹⁸*
- *Tillväxtverket föreslår att avgiftshanteringen för kommunernas tillsyn av stadigvarande serveringstillstånd och kommunernas tillsyn av tillstånd för detaljhandel med tobaksvaror bör ske genom efterhandsbetalning. Kommunerna skulle i högre utsträckning kunna tillämpa rörliga avgifter, med koppling till omfattningen av det yttre tillsynsarbetet som bedrivs hos verksamhetsutövaren. Den rörliga avgiften kan vara utformad enligt schablonprincip i någon form eller med koppling till den faktiska handläggningstiden för yttre tillsyn. Som tillägg till den rörliga avgiften kan det tas ut en fast avgift av företagen som motsvarar kostnaden för kommunens inre arbete med tillsyn. Detta omfattar till exempel tillsynsmyndighetens arbete med kontrollplanering, bevakning och vidareutbildning. Syftet med förenklingen ligger i att det ska bli tydligare vad företagen betalar för. Förslagen syftar alltså till att tillsynsavgiften tydligare ska ställas i relation till en motprestation. Sett till både*

¹⁷ De övriga tre handlar om kör- och vilotider, höjd omsättningsgräns för mervärdesskatt (se kapitel 2.1) samt upprättande av en central plattform (informationsnod) där regelgivare kan informera företag och branschorganisationer om kommande och pågående arbeten inom förenkling.

¹⁸ Se närmare om förslaget i slutrapporten från Förenklingsresan.

den rörliga och den fasta avgiften bör företagens betalning ske i form av efterhandsbetalning. Detta kan till exempel ske genom en samlad faktura med fasta och rörliga avgifter i slutet av året, eller en faktura för fast avgift vid slutet av året och en faktura som skickas till företagen efter att tillsynsbesök har genomförts.¹⁹

Tillväxtverket lyfte från Förenklingsresan även särskilt fram ytterligare tre regelområden med stor förenklingspotential där företagen vittnade om betydande problem men som det inte fanns möjlighet att fördjupa och hitta konkreta lösningar på under uppdragsperioden; personalliggare, frågor kopplade till utländsk arbetskraft samt riksintresse-klassificering som hinder för företagens markanvändning. Samtliga kan ha betydelse för företag verksamma inom besöksnäringen, men även för andra företag, och de bedöms fortsatt angelägna ur ett förenklingsperspektiv.²⁰ Reglerna och tillämpningen kopplat till personalliggaren hamnar ofta i fokus i förenklingsdebatten och har genom att reglerna bland annat gäller restaurang påverkan på företag i besöksnäringen. Att förenkla på området är dock komplext, inte minst med tanke på att berörda branscher, som omfattas av regler om personalliggare, upplever kraven och tillämpningen av lagstiftningen olika. Enligt vad Tillväxtverket fick kännedom om under arbetet med Förenklingsresan bedriver Skatteverket ett aktivt arbete med personalliggaren och avsåg inleda dialoger med olika branscher, vilket är positivt. Tillväxtverkets ambition var att ha en fortsatt dialog med Skatteverket och att på sikt bidra med den kunskap vi har inom förenklingsområdet. Nu lyfts området fram avseende besöksnäringen som ett där åtgärder är önskvärda med anledning av pandemin. Tillväxtverket ser därför att det kan finnas anledning att arbeta ännu mer aktivt med frågan, i alla fall i den del som rör besöksnäringen.

- *Tillväxtverket föreslår att Skatteverket ges i uppdrag att, i nära dialog med berörda branscher, komma med förslag på hur reglerna och tillämpningen avseende personalliggare för restaurang kan förändras, dels på kortare sikt för att mildra effekterna av pandemin och bidra till en snabbare återstart och återhämtning, dels för att skapa effektiva och ändamålsenliga regler på längre sikt. Tillväxtverket bistår gärna i ett sådant arbete.*

Skatteverket ser positivt på ett sådant uppdrag.

¹⁹ Se närmare om förslaget i slutrapporten från Förenklingsresan.

²⁰ Förslag angående utländsk arbetskraft, se kapitel 3.1.1.

Serveringstillståndet är centralt för många företag i besöksnäringen och därför blir reglerna och tillämpningen av alkohollagstiftningen av stor betydelse för dem. Ett problem som sedan länge ofta lyfts fram från företagarehåll i olika sammanhang är att lagstiftningen tolkas och tillämpas olika i kommunerna. Från kommunal nivå uppfattar vi samtidigt att det finns önskemål om mer vägledning. Riksrevisionen har granskat den statliga tillsynsvägledningen till kommunal tillsyn inom bland annat alkoholtillsyn och kom fram till att det fanns brister i tillsynsvägledningen bland annat när det gällde just alkoholtillsynen.²¹ Att lagstiftningen tolkas och tillämpas olika i kommunerna kan upplevas frustrerande av företagen men skulle också kunna innebära att det uppstår skillnader som skapar olika förutsättningar i en återhämtning efter pandemin beroende på i vilken kommun verksamheten bedrivs. Tillväxtverket har redan tidigare i olika sammanhang lämnat förslag om att ge Folkhälsomyndigheten tydligt vägledningsansvar gentemot kommunerna i frågor om serveringstillstånd, och tycker att frågan är relevant att lyfta även nu. Det bedöms bland annat kunna bidra till större tydlighet och enhetlighet avseende tillämpningen i kommunerna och till kortare handläggningsprocesser för företag, vilket vi bedömer extra angeläget i en återhämtningsfas efter pandemin.

- *Tillväxtverket föreslår att Folkhälsomyndigheten ges ett tydligt vägledningsansvar gentemot kommunerna i frågor om serveringstillstånd. Det som är angeläget är att Folkhälsomyndigheten ska verka för att tillämpningen av alkohollagstiftningen blir mer likvärdig i hela landet. Det innebär framtagande av stöd till tillämpande myndigheter, såsom nationella riktlinjer och vägledningar för prövning av tillstånd samt stöd för ett likvärdigt inhämtande av uppgifter från företag. Arbetet ska ske med beaktande av förordning (2018:1264) om digitalt inhämtande av uppgifter från företag.*

Möjligheten att ha uteservering verkar ha varit av särskild betydelse för företagen under rådande omständigheter. I vissa kommuner gavs det möjlighet att öppna uteserveringarna tidigare än normalt. Det kan finnas behov hos företag att behålla uteserveringen längre än vad som normalt skulle ha gjorts. Beroende på hur långvarig pandemin blir kan det även finnas behov av att till våren på nytt öppna uteserveringen tidigare än vad som annars skulle ha varit fallet. Det är flera olika

²¹ Riksrevisionens rapport Bädda för bättre tillsyn – statens vägledning av kommunal tillsyn (RiR 2018:31), regeringens skrivelse Riksrevisionens rapport om statens vägledning av kommunal tillsyn (Skr. 2018/19:87), Miljö- och jordbruksutskottets betänkande Riksrevisionens rapport om statens vägledning av kommunal tillsyn (Betänkande 2019/20: MJU3).

tillstånd och myndigheter som kan vara inblandade i samband med en uteservering. Det krävs tillstånd från Polismyndigheten om uteserveringen ligger på offentlig plats och då ska även kommunen yttra sig i frågan. Kommunerna kan ha särskilda förutbestämda perioder inom vilket det är möjligt att ha uteservering. För vissa slags uteserveringar kan det krävas bygglov och om det ska serveras alkohol krävs att det finns serveringstillstånd för uteserveringen. Här menar Tillväxtverket att det skulle vara värdefullt att undersöka om det är möjligt att under rådande omständigheter hitta lösningar som kan öka flexibiliteten för företagen och samtidigt minska den tid som behöver läggas på uppgiftslämnande och myndighetskontakter kopplat till de tillstånd som krävs samt väntan på beslut.

- *Tillväxtverket föreslår att Polismyndigheten tillsammans med Boverket och Folkhälsomyndigheten ges i uppdrag att i samråd med Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, och berörda branschorganisationer undersöka om och på vilket sätt företagens sammantagna hantering av tillstånd i samband med uteservering kan bli mer flexibel och smidig utifrån företagets behov under rådande omständigheter.*

Tillväxtverket har för avsikt att till slutredovisningen av uppdraget se över om det finns ytterligare åtgärdsförslag att lyfta fram.

5 Slutsatser och rekommendationer

5.1 Förenkling för återhämtning

Förenklingsarbetet syftar i hög grad till att företag ska kunna använda sina resurser till företagande och affärsutveckling och att regelverk och myndighetskontakter inte ska stå i vägen. Den nuvarande ekonomiska krisen och behovet av att snabbt få krisande företag på fötter har krävt en samlad och förnyad blick på sådant som hindrar företag att verka, växa och vara konkurrenskraftiga. Tillväxtverket ser ett behov av att ta ett större grepp om förenklingsarbetet för att få till stånd en väsentlig, reell och varaktig förändring till det bättre för företagen. Förslag som leder i den riktningen har vi tidigare kommunicerat i annan rapportering till Näringsdepartementet. Delrapporten bör läsas i ljuset av den rapporteringen.

Tillväxtverket har under arbetet med delrapporten bött branschorganisationer och NNR om sin syn på vilka åtgärder de helst vill se för att påskynda företagets återhämtning. Det som har lyfts från dessa organisationer är främst sådant som rör skatter, arbetsgivaravgifter, arbetsrätt, trygghetssystem, kontroller, tillsyn, tillstånd och avgifter kopplat dessa, liksom brist på kompetens för att kunna ställa om och möta den snabba strukturomvandlingen. Vi kan konstatera att regeringen själv, under tillkomsten av denna rapport, har vidtagit en del av de åtgärder som näringslivsorganisationerna har framfört, men att det också finns anledning att göra mer för att påskynda återhämtningen och stärka svenska företags konkurrenskraft genom fler jobb i fler växande företag.

Våra förslag omfattar både sådant som rör regler, tillämpning och service på det generella planet och inom besöksnäringen. Vår ambition har också varit att peka på åtgärder som underlättar företagets omställningsförmåga och som vi anser är särskilt viktiga med anledning av den pågående strukturomvandlingen som kommit att accelerera under pandemikrisen. Vår förhoppning är att Näringsdepartementet tar förslagen vidare med ansvarig regelgivare för ett genomförande. Det är i en sådan process fortsatt viktigt med dialog och samverkan med berörda företag och intressenter. Tillväxtverket bistår gärna i processen.

Besöksnäringen står för en stor och viktig del av Sveriges ekonomi och flera branscher som ryms inom näringen har drabbats särskilt hårt av den pågående krisen. Vi finner det därför angeläget att återkomma med fler åtgärdsförslag på området i slutrapporten.

6 Bilagor

Bilaga 1 De mest förekommande förslagsområdena

Bilaga 1 innehåller en sammanställning av de mest förekommande förslagsområdena. Förslagen baseras i huvudsak på inspel till Tillväxtverket.